

ZTRACENÝ CHLAPEC

*

BYLŤ JEDNOU JEDEN PÁN A TEN MĚL NESČETNÉHO bohatství. Ja nuž ale, cože mu ze všeho bohatství, když neměl potomka, kterému by je rád byl odkázal? – A věru byl již spíše stár než mlád. – Něboráčik! – Každý od Boha den chodíval i se svojí paní do chrámu se modlívát, aby jim Bůh alespoň jednoho syna požehnal.

Dlouho to trvalo, až pak přece jednou paní jeho se cítila. Naděje ze dne na den rostla, a když se již dítě naroditi mělo, snilo se pánovi, že to bude chlapec, ale že ho musejí varovat¹ do dvanáctého roku, aby země se nedotknul, sice že se jim hned ztratí.

Dobře. Narodil se chlapec, krásný, utěšený. Pán hned povolal devět pěstúnek, které ho musely řadou chovat, a přísně jim poručil, aby dítěti nedovolily země se dotknouti. – Pěstúnky pánův rozkaz statečně zachovávaly; již chybělo chlapci jen několik dní do dvanáctého roku, a ještě se nebyl země dotknul. – Ustavičně ho buď na rukou nosily, aneb v zlaté kolísce kolísaly.

Již pán začal přípravy chystati k nádherné hostině, kterou chtěl vysvobození svého miláčka zpod těžké sůdby zasvětit. – Tu náhle strhl se na dvoře hrozný křik. – Pěstúnka, co právě chlapce na rukou držela, chtěíc zvědět, co se stalo – všetečnice –, zapomněla na svoji povinnost, chlapce na zem postavila, sama pak k oknu běžela, by se dívala ven. Křik se utišil. – Pěstúnka chce vzíti chlapce zase na rámě, ale nelze vypovědět její zděšení, když chlapce v jizbě neviděla a na pánův rozkaz vzpomněla. Pustila se do takového nářku a pláče, že se všickni domácí posbíhali. Přiběhl pán, ptal se s strachem, co se stalo, kde je chlapec? – Tu teprv pěstúnka, třesoucí se jako osika, s velikou tíží ze sebe vypravila, co se bylo stalo.

¹ Chovati.

Zarmoutil se pán neslýchaně, že se mu naděje tak neočekávaně ztroskotala. To okamžení rozposlal sluhy na všechny strany, aby chlapce hledali. Rozkazoval, prosil a zlata sypal jako plev, jen aby mu ho přivedli. – Hledali dost, ale chlapce nalézt nemohli; jako by ho nikdy nebylo bývalo.

Po čase pozoroval zarmoucený pán, že v jedné z jeho nejkrásnějších světlic každou noc, právě o půlnoci, něco hřmotí a žalostně naříká. Pozoroval to po jistý čas, a když to noc co noc hřmotilo a naříkalo, napadla ho vůle přezvědět, co by to as bylo, ba přišlo mu na um, zdali by to jeho ztracený chlapec nebyl. Vyhlásil tedy, že dá tři sta zlatých tomu, kdo v té světlici jednu noc přebude. – Tři sta zlatých pěkný peníz, dokonce pro chudobného člověka! – Našlo se mnoho takových, co se na to vzali. Ale když přišla dvanáctá a začalo hřmotiti, tu se každý polekal a utekl, mysle si: nehodno za tři sta zlatých životem žertovat. I nemohl se tedy pán dovědět, kdo to hurtuje a pláče, či jeho chlapec, či nějaká potvora.

Nedaleko panského dvora bydlela jedna mlynářská vdova se svými třemi dcerami. – Nebožátka byly velmi chudobny a jen se tak po psotě živily. Pověst o hřmotu a pláči i o třech stech zlatých se i do jejich chaloupky dostala. Tu povídá nejstarší dcera utrápené matce: „Matka moja, čože sa máme biediť? Vari probujem šťastie, puojdém cez² tú jednu noc na vartu, adaj voľačo³ dostriehnem. Tri sto zlatých by sa nám ačak dobre zišlo!“ – Matka zavrtěla hlavou, chvíli se zamyslíla, konečně pomyslíla na bídne živobyťi, dovolila dceři jíti do dvora přenocovat.

I šla tedy mlynářčina nejstarší dcera k bohatému pánovi a pověděla mu, co chce na se vzíti. – „Ty by si mala vuolu ísť na vartu?“ pravil jí pán. „No dobre, dieuka moja, sprobuj šťastie.“

„Veru sprobujem; ale by vás pekne prosila, keby stě mali tú lásku a rozkázali, žeby mi voľačo⁴ sebou dali, by si kus večeri navarila, lebo som veru hladná“ – prosila dcera.

² Přes.   ³ Možná, snad něco.   ⁴ Něco.

Pán hned rozkázal, aby jí přinesli vařiva. V okamžení přinesli vařiva, ne na jednu, ale na tři večere; děvče nabralo si, co potřebovalo, vzalo dřevo, zapálilo voskovou svíčku a pak se odebralo do vykázané světnice. – Tam založila si na kozubku⁵ oheň, přistavila hrnčičky, prostřela si na stůl, postel si popravila, a tou prací jí tak čas přeběhl, že nevěděla ani jak. Bije dvanáctá. Tu začne cosi po světnici harcovat a jajkat⁶. Děvče se strachem dívá se z kouta do kouta, ale nikde nic, jako na dlani, a jen hurtuje a jajká; najednou vše umlkne a před ní postaví se krásný chlapec, ptaje se hlasem přívětivým: „Komuže to varíš?“

„Mně,“ odpoví ona. – Zarmoutil se krásný chlapec, a smutně na ni se dívaje, ptal se opět po chvílce: „A komu si to prestrela?⁷“

„Mně,“ byla zase její odpověď.

Krásný chlapec se ještě více zarmoutil a v sivých jeho očích mu slze hráti počaly. „A komu si to odpravila?⁸“ – ptal se naposled.

„Mně,“ odpovědělo děvče jako předtím. Tu krásného chlapce slze polily, zalomil rukama – a zmizel. Ráno vypořádala mlynářčina dcera pánovi všecko, co viděla a slyšela, ale že se chlapec nad jejími odpovědmi zarmoutil, to zadržela pro sebe. Pán jí slíbených tři sta zlatých odčítal, jsa rád, že ví tolik. Na druhou noc se prostřední sestra vybrala na hlídání a starší dala jí naučení, co dělati a jak odpovídati má. – Ta se dle toho naučení zachovala. – Šla k pánovi, a když jí dovolil, aby ve světnici nocovala, a vařiva jí nanositi dal, vzala, co jí třeba bylo, a odešla do oné světnice. Udělala oheň, přistavila jídlo, prostřela na stůl, odestlala postel a čekala půlnoc. – Když se chlapec ukázal a se jí ptal: „Komuže to varíš? Komu si prestrela? Komu si to popravila?“ – zavždy odpovídala: „Mně, mně, mně.“ – Chlapec jako před tím dnem se

⁵ Krb otevřený v pokojích. ⁶ Naříkat, plakat. ⁷ Prostřela (na stůl).

⁸ Postel odstlala.

rozplakal, zalomil rukama a zmizel. Děvče ráno pánovi všechno vypovědělo, jenže též neřeklo, jak se chlapec nad jejími odpověďmi zarmoutil. – Jako první, dostala i druhá tři sta zlatých.

Třetí den praví nejmladší: „Ej, sestry moje, keď sa vám tak dobre vodilo, že stě po tri sto zlatých doniesly, puojdēm aj ja šťastie sprobovať; adaj aj mně Pán Boh ten strach pretrpet pomuože!“ – Matka měla tu nejmladší dceru nejradši, ale vidouc, že se starším nic nestalo, dovolila i tu. I ona, jako sestry, nejdřív si vyprosila dovolení od pána, potom něco k vaření, nabrala si, co potřebovala, a odešla do světnice. Tam oheň na kozubu rozdělala, hrněčky přistavila, na stůl prostřela, postel odpravila a v strachu a naději čekala půlnoc. Tu náhle bije dvanáctá a po světnici začne to harcovat a jajkat. Děvče ohlíží se z kouta do kouta, nikde nic, všude jako na dlani, a jen harcuje a jajká. – Náhle vše utichne, před ní stane krásný, utěšený chlapec a přívětivým hlasem ptá se: „Komuže to varíš?“ – Sestry jí byly povídaly, jak mu odpovědět má, ale když se na krásného chlapce podívala, myslela, že nebude zle, když i jinak odpoví. „No komuže to varíš?“ netrpělivě ptal se zase chlapec. „Mně – ale ak by si chcel, i pre těba,“ odpovědělo děvče. Tu se začalo zasmůtěné čelo chlapcovo jasniť. „A komu si to prestrela?“

„Mně – ale ak by si mal vuolu, aj pre těba.“ – Lehký úsměv přelítl tvář chlapcovu. „A komu si to odpravila?“ ptal se po třetí.

„Mně – ale ak by sa ti páčilo⁹, aj pre těba.“

Tu chlapec celkem uradovaný zatleskl do dlaní řka: „Dobře, dobre, keď si to všetko aj pre mňa prihotovila. Ale počkaj chvíľku, počkaj, prosím ťa, idēm sa eště skuor¹⁰ od mojích dobrodincou odobrať, čo ma dosial¹¹ opatrovali.“

Tu zavál po jizbě teplý větríček a uprostřed jizby se hluboká propast otevřela, do které se pěkný chlapec pomalu

⁹ Líbilo. ¹⁰ Dříve. ¹¹ Dotud.

spouštěl. – Děvče, chtěj zvědět, kam on to jde, chytilo se ho za končík kabátu a zároveň s ním dolů se spouštělo.

Nový svět se jim před očima otevřel. Na pravé straně tekla zlatá řeka, na levé se zlaté vrchy ligotaly¹² a na prostředku byla krásná zelená louka, tisícero květinami okrášlená. – Chlapec šel popředku a děvče potichúнку, aby jí nezpozoroval, za ním. Na louce shýbal se ku květinám, hládkal je a po nich se ohlížel. – Potom přišli k zlatému lesu; jak se k němu blížili, vylítlo z něho nevídané množství rozličného ptactva, krásně začalo zpívati a mládenečka obletovati, ba i na plece a hlavu mu sedali. Mládenec k nim mluvil a každého přívětivě pohladil. – Mezitím si děvče ulomilo zlatou halúzku a do šátku si ji zavinulo –, aby měla vraj¹³ nějakou památku.

Z toho zlatého lesa přišli do stříbrného a mezi stříbrné vrchy. – Sotvaže se tam přibližovali, vyběhlo z něho množství rozličných zvířat, k mládenečkovi se hrnuly, obskakující ho radostně. A on každé zvířátko pohladil a poláskal a s nimi rozmlouval. Mezitím si děvče ulomilo stříbrnou halúzku, neboť jí napadlo: kto vie, či by mi moje sestry uverily, keď im budem rozprávaf, kdě som bola a čo som viděla.

Když se krásný mládenec ode všech svých dobrodinců byl takto rozloučil, navracoval se tím samým chodníčkem, kterým přišel, a děvče zase potichu za ním. Když přišli k otvoru, chytila se mu za končík kabátíku a vyletěla s ním do té světnice, z které byli před nedávnem odešli. – Otvor se za nimi zavřel. – „No, už som sa odobral! Teraz si už muožeme aj zavečerať“ – pravil chlapec, a děvče rychle skočilo k ohni a nosilo na stůl, co bylo navařilo. Posadili se a najedli oba do chuti. Když se najedli, pravil mládenec: „No teraz by sme sa vari mohli už uložiť!“ I uložili se pěkně krásně do odpravené postele, ale děvče položilo doprostřed mezi ně ony halúzky, stříbrnou a zlatou. – Za chvíli usnuli oba.

Druhý den bylo slunce hodně vysoko vystoupilo, ale mly-

¹² Blýšťely.   ¹³ Prej.

nářčina dcerka se ještě nehlásila. Pán byl již velmi netrpěliv, čekal za dobrou chvíli ještě, ale když ještě slechu o ní nebylo, dostal strach, že se jí snad zle vedlo. I šel se podívat, jak a co je s ní. Ale kdo vypraví jeho radost, když dvěře otevřel a na posteli svého ztraceného syna vedle mlynářčiny dcery ležeti viděl! Jen co se byli právě ze sna probudili. – Otec radoval se jako dítě a všecko vůkolní panstvo dal sezvati, aby se s ním radovali. – Mládenec zhlédna při sobě dvě halúzky, s podivením pravil děvčeti: „Či si ty so mnou až tam dole bola? No keď si mi tak verná, znaj, že si ma vyslobodila. Z týchto halúzk buděme mať dva kaštiele¹⁴.“ – I vzal ty dvě halúzky, vyhodil je oknem ven, a v tom okamžení vystavily se z nich jeden stříbrný a druhý zlatý zámek, v kterých potom mlynářčina nejmladší dcera s vysvobozeným od ní krásným mladým pánem bývala, a jestli neumřela, dosud bývá.

¹⁴ Zámky.